

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

РЕЗНІК ДМИТРО ПЕТРОВИЧ

**Реферат
дипломної магістерської роботи**

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ
ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АГРОСЕТ»
БАЛАКЛІЙСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2018

Дипломна магістерська робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук,
доцент,

Гацько Анатолій

Федорович,

Харківський національний
технічний університет
сільського господарства імені
Петра Василенка,
доцент кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться 22 грудня 2018 р. на засіданні
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002,
м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток багатоукладної економіки в аграрному секторі, створення широкого вибору умов і форм господарювання, впровадження ринкових відносин створюють передумови для підвищення ефективності в галузі. Реалізація цієї закономірності можлива тільки при раціональному використанні трудового потенціалу на всіх рівнях. Без підвищення ефективності його діяльності неможливе рішення економічних завдань у національній економіці й аграрному секторі. Актуальність проблеми підвищується й у зв'язку з тим, що за останні роки мало місце зниження ефективності використання трудових ресурсів у силу різних об'єктивних і суб'єктивних умов.

Все це припускає необхідність детального аналізу сформованого положення й розробки напрямків підвищення ефективності трудового потенціалу. В умовах різноманіття форм власності в сільському господарстві подібні розробки необхідно проводити в розрізі різних організаційно - правових форм господарювання. Це дозволить виявити як загальні закономірності підвищення ефективності використання трудових ресурсів, так і специфічні особливості в різних формуваннях.

Практиці сільськогосподарського виробництва в теперішній час потрібні нові методичні підходи до ефективного використання трудових ресурсів і переосмислення раніше встановлених положень. Ринкові відносини вносять свої зміни й особливості у формування, розподіл, використання трудового потенціалу, які можуть по-різному проявлятися в сільськогосподарських підприємствах різних форм господарювання.

Питання ефективного використання трудових ресурсів у сільськогосподарських формуваннях, прогнозування потреби сільськогосподарських підприємств у робочій силі вивчені недостатньо. Тому дослідження трудових ресурсів у різних організаційно - правових формах підприємств, їхній аналіз, порівняння, виявлення резервів і розробка напрямків підвищення ефективності їхнього використання представляється своєчасним для розвитку сільського господарства.

Недостатня розробленість окремих теоретичних і практичних аспектів підвищення ефективності використання трудових ресурсів у сучасних умовах, дискусійність проблеми й необхідність її дослідження в умовах різноманіття форм власності визначили вибір теми дипломної роботи.

Метою магістерської роботи є обґрунтування напрямків підвищення ефективності використання трудових ресурсів у ТОВ „АГРОСЕТ” Балаклійського району Харківської області.

Завдання дослідження:

- визначити сучасний стан та проблеми розвитку продуктивності і оплати праці в Україні;
- визначити забезпеченість трудовими ресурсами, та їх продуктивність;
- встановити порядок формування заробітної плати в умовах ринку. Вартість робочої сили. Заробітна плата як ціна робочої сили;
- провести комплексну оцінку фінансово-господарської діяльності ТОВ „АГРОСЕТ”;
- оцінити стан використання трудових ресурсів досліджуваного підприємства;
- виявити й дослідити основні фактори, що впливають на ефективність використання трудового потенціалу й сукупної праці в на підприємстві;

- розробити напрямку підвищення ефективності використання трудових ресурсів ТОВ „АГРОСЕТ”.

Об’єктом дослідження є трудові ресурси товариства з обмеженою відповідальністю – ТОВ „АГРОСЕТ” – Балаклійського району Харківської області.

Предметом дослідження є сукупність міжгосподарських і внутрішньогосподарських економічних відносин, умов і факторів, що визначають ефективність діяльності трудових ресурсів у ТОВ „АГРОСЕТ”.

Методи дослідження при написанні магістерської роботи: абстрактно-логічний (теоретичне узагальнення та формування висновків), метод системного аналізу, теоретичних узагальнень (економічних групувань, абсолютних, відносних, і середніх величин). Для обробки статистичного і фактичного матеріалу використовувалась сучасна комп’ютерна техніка та комп’ютерні програми.

Елементи новизни. В магістерській роботі запропоновано використання трудових ресурсів, що призведе до покращення ефективності їх використання.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані зміни використання трудових ресурсів, будуть використані у ході подальшої ринкової трансформації ТОВ „АГРОСЕТ”, адже вони виконувались за офіційним замовленням керівника даного господарства.

Інформаційні джерела. В ході написання магістерської роботи використовувались наступні інформаційні джерела: законодавчі та нормативні акти України, річна звітність підприємства, планові та прогнозні показники, звітні оперативні дані ТОВ „АГРОСЕТ”, наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених економістів-аграрників, матеріали науково-

практичних конференцій, семінарів, наукових публікацій, підручники, інформація з мережі Інтернет.

Обсяг і структура магістерської роботи. Магістерська робота викладена на 109 сторінках комп'ютерного тексту, містить 28 таблиць та 3 рисунки, складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, який включає 60 найменувань.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства. Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції автор магістерської роботи доповів на загальних зборах ТОВ «АГРОСЕТ». Результати досліджень опубліковані в Віснику СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ в 2018 році та в матеріалах IV всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет конференції „Актуальні питання розвитку агробізнесу в Україні – 2017” (20-21 квітня 2017 року, м. Київ).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ, ЇХ ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА РІВЕНЬ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ» розглянуто: сучасний стан та проблеми розвитку продуктивності і оплати праці в Україні; забезпеченість трудовими ресурсами, та їх продуктивність; сучасний стан ринку праці в Україні

У другому розділі «ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «АГРОСЕТ» БАЛАКЛІЙСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ» розглянуто: організаційно-економічні умови діяльності господарства; аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами; аналіз ефективності використання трудових ресурсів та фонду оплати праці

У третьому розділі «РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ, ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЕКОНОМІЇ ЗАТРАТ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ» розглянуто: забезпечення зростання працездатності як один із шляхів підвищення ефективності праці; напрямки зниження трудомісткості виробництва в умовах діяльності ТОВ „АГРОСЕТ”.

ВИСНОВКИ

1. Основою збільшення виробництва сільськогосподарської продукції і підвищення матеріального добробуту населення є раціональне використання трудових ресурсів галузі. Вони є головною складовою частиною продуктивних сил сільського господарства, а їх праця – вирішальним фактором сільськогосподарського виробництва.

Ефективність суспільної праці залежить у першу чергу від наявності трудового потенціалу, тобто від того обсягу ресурсів праці який визначається чисельністю людей працездатного віку, а також їхнього фізичного стану, знань, досвіду, духовних і моральних цінностей, національними традиціями, звичаями й т.п..

Вирішальною умовою підвищення ефективності праці, безумовно, є забезпечення його нормальної інтенсивності.

Таким чином, сукупна інтенсивність праці в першу чергу відображається в досягненні певної міри ефективності використання трудових ресурсів, створенні найбільш прийнятних умов для економічного використання всіх потенційних можливостей працівників у масштабах країни й попередження можливих втрат від нераціонального використання трудових ресурсів.

Отримані власником способи виробництва більшого прибутку відіграють роль генератора ринкової економіки, рушійної сили, що змушує підприємців у погоні за максимально великим прибутком активно шукати нові підходи до модернізації виробництва, до застосування нових технологій, до економії матеріальних і трудових ресурсів.

Іншим найважливішим методом досягнення оптимальної інтенсивності праці в умовах сучасного високотехнологічного виробництва, є автоматичне регулювання напруженості праці відповідною системою механізмів, які встановлюють оптимальний режим виробничого процесу по заздалегідь розробленій програмі. Тільки значення підвищення частини заробітної плати може бути реальним стимулом до розвитку економіки підприємства, поліпшення матеріально технічної бази й досягнення соціальної єдності всіх працівників підприємства. Зростання виробництва не може успішно

розвиватися без якісного людського капіталу, що є важливіше ніж фінансовий.

2. ТОВ «АГРОСЕТ» належить до підприємств із середнім рівнем спеціалізації, тобто розвиває одну головну галузь і декілька додаткових. Провідною галуззю даного господарства є рослинництво. З продукції рослинництва підприємство вирощує пшеницю, ячмінь, цукровий буряк, соняшник, кукурудзу, а з продукції тваринництва – молоко, яловичину. Підприємство має зернобобово-молочно-цукрову направленість виробництва. Продукція реалізується переважно переробним підприємствам.

На підприємстві присутні ознаки розгорнутого типу відтворення: так у 2017 році обсяг валової продукції у співставних цінах склав 10770,76 тис. грн., цей показник вище у порівнянні з базисним 2015 роком на 54,45 %. Аналізуючи забезпечення господарства земельними ресурсами, ми бачимо, що у 2017 році площа сільськогосподарських угідь склала 4556 га, що на 1225,51 га, або на 21,20 % менше ніж у базисному 2015 році. Площа ріллі в 2017 році склала 3187 га, що на 1101,86 га, або на 25,70 % менше ніж у базисному 2015 році. Середньорічна вартість основних виробничих фондів за вивчаємий період теж зменшилась, а саме на 590,10 тис. грн., або на 2,01 %. Внаслідок зменшення вище згаданих показників, зменшилась середньорічна кількість працюючих, а саме на 59 осіб, або на 22,78 %. Енергетичні потужності теж поступово зменшуються, так, якщо в 2015 році їх кількість становила 17230 кінських сил, в 2015 році їх кількість зменшилась до 15844 к.с., а в 2017 році їх кількість склала 13255 к.с., це на 23,08 % менше ніж у базисному 2015 році. Кількість тварин у перерахунку на умовні ВРХ у 2017 році склала 1569,9 умовних голів, це на 16,10 % менше ніж у базисному році, хоча більше ніж у 2016 році на 18,92 %. Підводячи загальний підсумок вище

розглянутих показників, можна сказати, що основним показником, який вплинув на зменшення всіх показників – є площа сільськогосподарських угідь. А якщо зменшується площа сільськогосподарських угідь, то підприємству відповідно не потрібна велика кількість працівників, основних виробничих і оборотних засобів.

Показники рівня інтенсифікації і показники ефективності інтенсифікації виробництва у 2017 році в порівнянні з 2016 роком значно збільшились. Так, наприклад, збільшилась кількість основних виробничих фондів на 100 га сільськогосподарських угідь, а саме на 42,27 %. Значно зросло виробництво валової продукції на одного середньорічного працівника, а саме на 27,04 тис. грн., або на 100,86 %, також рівень сукупної рентабельності у 2017 році склав 32,35 %, в той час коли цей показник в 2015 році дорівнював (-5,21 %). Виходячи з вище розглянутих результатів роботи підприємства можна зробити висновок, що на підприємстві інтенсивний розвиток виробництва, незважаючи на скорочення площі господарства, кількості працюючих, підприємство збільшує показники ефективності виробництва.

Сукупна рентабельність підприємства в 2015 році дорівнювала (- 5,21 %), в 2016 році 8,43 %, в 2017 році покращило свою роботу, про це говорить рівень рентабельності на рівні 32,35 %. Ефективність виробництва будь-якого виду продукції залежить як від об'єктивних так і суб'єктивних причин. Сільськогосподарське виробництво великою мірою залежить від погодних умов, від технологічних процесів виробництва продукції, а також ще багато в чому залежить від політичної стабільності в країні, від стабільної цінової політики держави на внутрішніх і зовнішніх ринках.

3. Стосовно забезпеченості трудовими ресурсами ТОВ „АГРОСЕТ”, можна сказати що загальна чисельність

середньорічних працівників за період, що вивчається (2015-2017 роки) зменшилась на 30,72 %, а саме на 102 чоловіка. Щодо структурної характеристики трудових ресурсів, ми бачимо, що за період що аналізується не сталося докорінних змін. За період 2015-2017 роки кількість постійних робітників зменшилась на 118 чоловік, або на 44,03 %. В загальній структурі робітників, постійні робітники склали в 2015 році 80,7 %, а в 2017 році вже їх питома вага у загальній кількості працюючих зменшилась і склала 65,21 %. Тимчасових і сезонних робітників за вивчаємий період збільшилась на 17 робітників, або на 130 %. Питома вага сезонних і тимчасових робітників в 2015 році становила 3,9 %, а на кінець 2017 року вона вже становила 13,04 %. Кількість інженерно-технічного персоналу скоротилась на 3 працівника, або на 13,04 %. Питома вага інженерно-технічного персоналу в загальній структурі робітників в 2015 році становила 6,9 %, а в 2017 році – 8,69 %. Чисельність службовців, молодшого обслуговуючого персоналу, пожежно-сторожевої охорони за період що аналізується, не змінилась. Така ж тенденція зберігається і по працівникам які зайняті на виробництві несільськогосподарської продукції та працівників невиробничої сфери.

4. Щодо показників ефективності використання трудових ресурсів можна сказати що фактичний фонд робочого часу в 2015 році дорівнював 700,52 тис.люд.-год., а в 2017 році цей показник зменшився на 14,97 % і склав 595,62 тис.люд.-год. Затрати праці у місяці максимальної зайнятості також зменшилися на 14,5 % і склали 63,00 тис.люд.-год. в 2017 році проти цього самого показника в 2015 році. Трудові ресурси використовуються не повною мірою, про це говорить показник використання трудових ресурсів, який знаходиться на рівні 90 %, коефіцієнт сезонності виробництва досить на високому рівні, що

говорить про те що в сезон робіт підприємство відчуває нестачу працівників. Досить негативна тенденція зберігається стосовно плинності кадрів, так якщо вона в 2015 році була на рівні 30 %, то вже в 2017 році вона склала більше 54 %, проте продуктивність праці за період що вивчається збільшується.

5. Щодо рівня оплати праці на підприємстві можна сказати, що середньомісячна заробітна плата у 2017 році порівняно з 2015 роком підвищилась на 114,26%, а саме в рослинництві на 203,01 %, в галузі тваринництва на 90,43%. Дана тенденція призвела до відхилення фонду оплати праці. Фонд оплати праці в галузі рослинництва збільшився на 2610,81 тис. грн., в тому числі дане збільшення відбулося за рахунок зменшення кількості працюючих на 6 чоловік, а саме на 110,07 тис. грн., а за рахунок збільшення середньорічної оплати праці одного робітника, фонд оплати праці у 2017 році збільшився на 2500,74 тис. грн. Така ж тенденція спостерігається в галузі тваринництва і в цілому по підприємству. Тобто ми бачимо загальне скорочення фонду оплати праці, і головним фактором скорочення є зменшення кількості працюючих.

Стосовно рівня використання робочого часу поквартально на підприємстві, можна сказати, що найбільше значення фактичного фонду робочого часу припадає на червень (II квартал), при залученні робітників в кількості 263 особи, та вересень (III квартал), при залученні робітників – 220 осіб. Найменше значення фактично відпрацьованого часу приходиться на грудень місяць (IV квартал), при залученні робітників в кількості 207 осіб.

6. Продуктивність праці - це рухливий, динамічний показник результативності та ефективності праці, який змінюється під впливом численних факторів. Кожне

підприємство характеризується певним рівнем продуктивності праці, який може зростати під дією різноманітних факторів. Їх умовно можна об'єднати в такі групи:

- перша група стимулюючих факторів зростання продуктивності праці;
- до другої групи можна віднести організаційні чинники, насамперед організацію виробничого процесу;
- третя група факторів зростання продуктивності праці складається із соціально-економічних показників;
- четверта група охоплює чинники, пов'язані з вдосконаленням форм та систем оплати праці, функціональним призначенням яких є стимулювання підвищення їх продуктивності, відтворення робочої сили та розв'язання соціальних проблем суспільства.

Так основними джерелами резервів росту продуктивності праці ТОВ „АГРОСЕТ” є:

- використання можливостей збільшення обсягу виробництва продукції;
- скорочення витрат праці на виробництво продукції за рахунок підвищення рівня механізації та автоматизації виробництва, удосконалення організації, підвищення рівня інтенсивності праці та ін.

Як вже зазначалося раніше, одним з головних резервів використання трудових ресурсів, є покращення та удосконалення виробничих процесів на підприємстві. Так, для виявлення резерву росту використання трудових ресурсів, зниження трудомісткості виробництва продукції, нами було обрано технологічні процеси вирощування озимої пшениці.

При діючій системі організації виробничих процесів вирощування озимої пшениці собівартість однієї тони досягає 1777,71 грн./т При цьому найбільшу питому вагу у загальній структурі виробничих витрат займають

витрати на насіння (21,94 %). Тобто, ми бачимо, що витрати на насіння займає майже $\frac{1}{4}$ всіх витрат понесених на вирощування озимої пшениці. Трудомісткість виробництва однієї тони озимої пшениці склала 3,75 люд.-год./га. Тобто, ми бачимо, що досить високий рівень існує досить високий рівень використання трудових ресурсів.

Тому виникає необхідність удосконалення організації виробничих процесів по вирощуванню озимої пшениці. Тобто, необхідно підвищити рівень механізації вирощування озимої пшениці. Що призведе до скорочення витрат праці на вирощуванні цієї культури, зменшення фонду оплати праці, і в подальшому – зниження собівартості продукції.

7. З метою покращення мотиваційних процесів на підприємстві ми пропонуємо запровадити ряд надбавок та доплат до основної заробітної плати. Так, трактористам 1-го і 2-го класів нараховувати надбавку відповідно 20 і 10 % до фонду заробітної плати по тарифу. Надбавку за класність необхідно передбачити у середньому 10 % до тарифного фонду механізаторів.

За високоякісне і своєчасне виконання найважливіших сільськогосподарських робіт рекомендовано нараховувати додаткову оплату у розмірі: для просапних і кормових культур – 18 %, для інших культур – 12 % до основної оплати праці.

Додаткова оплата за продукцію встановити у розмірі 25-50 % до оплати за тарифом як для механізаторів, так і для інших робітників, зайнятих на ручних роботах у рослинництві.

Надбавка за стаж роботи встановлювати механізаторам, які працювали безперервно на даному підприємстві: від 2 до 5 років – 8 %, від 5 до 10 років – 10 %, від 10 до 15 років – 13 %, понад 15 років – 16 %. У середньому надбавку за стаж роботи необхідно

передбачити у розмірі 10 % до усього фонду заробітної плати (основного та додаткового, включаючи надбавку за класність).

Необхідно також передбачити відпускні у розмірі 10,83 % для механізаторів і 8,24 % для інших робітників до усього фонду оплати праці, включаючи усі види доплат.

8. Нами була розроблена запропонована технологічна карта вирощування і збирання озимої пшениці. Результати проведеного аналізу переконують у тому, що при застосуванні запропонованої технології вирощування озимої пшениці, гарно налагодженій техніці, дотриманню агротехнічних вимог та добрій організації роботи в бригадах, підвищення мотивації трудової діяльності, використанні засобів хімізації, меліорації, застосуванню добрив, отрутохімкатів і гербіцидів, сортуванню, комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, можна досягти підвищення урожайності до 65 ц/га. Це означає, що за умови виконання всіх перелічених заходів ТОВ «АГРОСЕТ» буде отримувати з кожного гектару на 15,32 ц (30,84 %) озимої пшениці більше у порівнянні з фактичним врожаєм звітного року. Завдяки удосконаленню організації виробничих процесів вирощування озимої пшениці, ми отримали зменшення трудомісткості виробництва з 3,75 люд.-год./ц при діючій системі організації виробничих процесів до 0,84 люд.-год./ц, що дасть змогу отримати річну економію праці у розмірі 4737,69 люд.-год.

Для впровадження в дію запропонованої технології вирощування та збирання озимої пшениці досліджуваному підприємству доведеться понести додаткові капітальні вкладення у розмірі 32 597,21 грн. Однак на кожну гривню цих вкладень припадає 0,23 грн. економії експлуатаційних витрат, тому строк окупності додаткових капіталовкладень складатиме лише 0,13 року.

АНОТАЦІЯ

***Резнік Д.П.* Удосконалення організації використання трудових ресурсів підприємства ТОВ «АГРОСЕТ» Балаклійського району Харківської області**

В дипломній магістерській роботі автором розглянуто теоретико-методичні основи підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства. Запропоновано шляхи удосконалення та покращення ефективності використання в умовах підприємства.

Ключові слова: трудові ресурси, економічна ефективність, резерви підвищення ефективності використання трудових ресурсів.

SUMMARY

Reznik D.P. Improvement of the organization of the use of labor resources of the enterprise LLK "Agroset" of the Balakliya district of the Kharkiv region

In the master's thesis the author considers theoretical and methodological bases for increasing the efficiency of the use of labor resources of the enterprise. The ways of improvement and improvement of efficiency of use in the conditions of the enterprise are offered.

Key words: labor resources, economic efficiency, reserves of increasing efficiency of labor resources use.

Комп'ютерний набір і верстка
Резнік Д.П.

Підп. до друку 01 грудня 2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ___

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.